

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojen käsittelystä annetun lain, Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksesta annetun lain 2 §:n sekä lastensuojelulain 27 ja 41 §:n muuttamisesta

Asia

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojen käsittelystä annetun lain, Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksesta annetun lain 2 §:n sekä lastensuojelulain 27 ja 41 §:n muuttamisesta (HE 16/2024 vp).

Valiokuntakäsittely

Valiokunnan mietintö: Sosiaali- ja terveystoimikunta (StVM 3/2024 vp).

Päätös

Eduskunta on hyväksynyt seuraavat lait:

Laki

sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojen käsittelystä annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojen käsittelystä annetun lain (703/2023) 3 §:n 9, 11 ja 20 kohta, 57 §, 64 §:n otsikko, 72 §:n 1 momentti, 97 §:n 2 momentti ja 102 § sekä *lisätään* 54 §:ään uusi 5 momentti ja 64 §:ään uusi 4 momentti seuraavasti:

3 §

Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

9) *hyvinvointitiedolla* henkilön itsensä tuottamaa ja hallinnoimaa ja hänen terveyttään ja hyvinvointiaan koskevaa tietoa, jonka henkilö on tallentanut 17 kohdassa tarkoitettuun omatietovarantoon;

11) *palvelunantajalla* viranomaista, julkisoikeudellista yhteisöä, yksityistä elinkeinonharjoittajaa, yhteisöä tai säätiötä, joka järjestää tai toteuttaa sosiaalipalveluja tai terveystoimipalveluja sekä

Eduskunnan vastaus EV 31/2024 vp

työnantajaa, joka järjestää työterveyshuollon palvelut työterveyshuoltolain (1383/2001) 7 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitetulla tavalla;

20) tietojärjestelmäpalvelun tuottajalla tahoa, joka tarjoaa tai toteuttaa palvelunantajalle kohdassa 19 tarkoitettua tietojärjestelmää ja joka vastaa tietojärjestelmän valmistajana, valmistajan lukuun tai yhden tai useamman valmistajan puolesta tietojärjestelmälle asetetuista vaatimuksista;

54 §

Terveysterveysten palvelunantajien oikeus saada potilastietoja ja potilastietojen luovuttaminen hoidon turvaamiseksi

Terveysterveysten palvelunantaja saa luovuttaa potilaan tutkimuksen ja hoidon järjestämiseksi välttämättömiä potilastietoja sekä yhteenvedon annetusta hoidosta potilaan kanssa sovitulle terveysterveysten palvelunantajalle.

57 §

Tiedonsaantioikeuden toteuttaminen tietojärjestelmän avulla

Edellä 53—55 §:ssä tarkoitetun tiedonsaantioikeuden saa toteuttaa valtakunnallisten tietojärjestelmäpalvelujen tai palvelunantajien käytössä olevan muun tietojärjestelmän avulla sen jälkeen, kun hoitosuhteen tai asiakassuhteen olemassaolo potilaan tai sosiaalihoitoon asiakkaan ja luovutuspyynnön esittäjän välillä on tietoteknisesti varmistettu. Tiedonsaantioikeuden toteuttamisessa mainitun tietojärjestelmän avulla on mainittujen pykälien lisäksi noudatettava, mitä muualla säädetään käyttöoikeudesta välttämättömään asiakastietoon.

64 §

Sosiaali- ja terveysterveysten viranomaisen tiedonsaantioikeus

Terveysterveysten viranomaisen palveluksessa toimivalla sosiaalihoitoon ammattihenkilöllä on oikeus saada salassapitosäännösten estämättä maksutta Kansaneläkelaitokselta potilaan sosiaalihoitoon koskevat tiedot, jotka ovat välttämättömiä potilaan terveydentilaan liittyviä etuuksia koskevan neuvonnan ja ohjauksen varmistamiseksi. Potilaalle tulee etukäteen ilmoittaa tiedonsaantioikeuden käyttämisestä.

Eduskunnan vastaus EV 31/2024 vp

72 §

Tahdonilmaisupalvelu

Tahdonilmaisupalveluun on tallennettava tieto tämän lain ja lääkemääräyslain mukaisista informoinneista, luovutusluvista, kielloista ja valtakunnallisia tietojärjestelmäpalveluja koskevista suostumuksista.

97 §

Ohjaus, valvonta ja seuranta

Terveiden ja hyvinvoinnin laitos vastaa sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastiedon käsittelyn ja siihen liittyvän tiedonhallinnan sekä 65 §:ssä tarkoitettujen valtakunnallisten tietojärjestelmäpalvelujen ja yhteisten hallinnonalakohtaisten tietovarantojen toteuttamisen ja käytön suunnittelusta, ohjauksesta ja seurannasta sekä käytettävien tietorakenteiden yhteensovittamisesta.

102 §

Siirtymäsäännökset

Lain 53 §:ssä tarkoitettu tiedonsaantioikeus sosiaali- ja terveydenhuollon välillä tulee toteuttaa valtakunnallisiin tietojärjestelmäpalveluihin viimeistään 1 päivänä maaliskuuta 2027, sosiaalihuollon palvelunantajan tiedonsaantioikeus reseptikeskukseen tallennettuihin lääkemääräystietoihin kuitenkin vasta viimeistään 1 päivänä marraskuuta 2027.

Lain 59 §:n 2 momentissa tarkoitettu kaikkiin potilastietoihin ja työterveyshuoltoon kohdistuva kielto on otettava käyttöön viimeistään 1 päivänä tammikuuta 2024.

Sosiaalihuollon palveluiden järjestämisen ja toteuttamisen yhteydessä kirjattavat potilastiedot tulee tallentaa potilasrekisteriin viimeistään 1 päivänä maaliskuuta 2027.

Lain 60 §:ssä tarkoitettu potilastietojen luovuttaminen ulkomaille on toteutettava viimeistään 1 päivästä tammikuuta 2025.

Sosiaalihuollon palvelunantajan on liityttävä 65 §:n 1 momentin 1 kohdassa mainittuun valtakunnalliseen asiakastietovarantoon viimeistään 1 päivänä syyskuuta 2026. Jos palvelunantajien tallentamien asiakirjojen 7 momentin mukainen tallentamisvelvoitteen määräaika on näiden ajankohtien jälkeen, on sen liityttävä valtakunnalliseen asiakastietovarantoon viimeistään silloin, kun tallentamisvelvoite alkaa. Lain 55 §:n mukainen luovutuslupa on otettava käyttöön silloin, kun sosiaalihuollon palvelunantaja alkaa toteuttaa 55 §:ssä tarkoitettua tiedonsaantioikeutta valtakunnallisten tietojärjestelmäpalvelujen välityksellä, kuitenkin viimeistään silloin, kun palvelunantajan on tämän lain mukaan liityttävä valtakunnalliseen asiakastietovarantoon. Sosiaalihuollon palvelunantajan on tallennettava 70 §:n mukaisesti luovutusta koskevat tiedot lokirekisterien säilytyspalveluun viimeistään silloin, kun palvelunantajan on tämän lain mukaan liityttävä valtakunnalliseen asiakastietovarantoon.

Eduskunnan vastaus EV 31/2024 vp

Lain 69 §:n 1 momentissa säädetystä velvoitteesta tallentaa liittymisen jälkeen asiakasasiakirjojen alkuperäiset kappaleet valtakunnalliseen asiakastietovarantoon poiketen terveydenhuollon palvelunantajan tulee aloittaa asiakirjojen tallentaminen seuraavasti:

- 1) viimeistään 1 päivänä maaliskuuta 2025 koulupsykologien laatimat asiakirjat;
- 2) viimeistään 1 päivänä lokakuuta 2026:
 - a) ajanvarausasiakirja asiakkaalle ilmoitettavista terveydenhuollon ajanvarauksista;
 - b) seulontatutkimuksista syntyvät laboratoriotulokset;
 - c) ajoterveyteen liittyvät todistukset ja lomakkeet;
 - d) tapaturmiin ja ammattitauti-ilmoituksiin liittyvät todistukset ja lomakkeet;
 - e) lääkärintoimitus terveydentilasta (T-todistus);
 - f) lääkärintodistukset C ja TOD; sekä
 - g) jäljennös kuolintodistuksesta;
- 3) viimeistään 1 päivänä lokakuuta 2029:
 - a) hoitotyön päivittäismerkinnät;
 - b) seulontatutkimuksista syntyvät kuvantamistutkimukseen liittyvät asiakirjat;
 - c) video- ja äänitallenteet sekä näkyvän valon kuvat;
 - d) suun terveydenhuollon yksiköiden tallentamat kuvat; sekä
 - e) muut kuin c ja d alakohdassa tarkoitetut kuvat.

Lain 69 §:n 1 momentissa säädetystä velvoitteesta tallentaa liittymisen jälkeen asiakasasiakirjojen alkuperäiset kappaleet valtakunnalliseen asiakastietovarantoon poiketen sosiaalihuollon palvelunantajan tulee aloittaa sosiaalihuollon asiakasasiakirjojen tallentaminen valtakunnalliseen asiakastietovarantoon seuraavasti:

- 1) perheoikeudellisten palvelujen palvelutehtävässä syntyvät asiakasasiakirjat viimeistään 1 päivänä syyskuuta 2026; sekä
- 2) kaikissa palvelutehtävissä syntyvät video- ja äänitallenteet viimeistään 1 päivänä lokakuuta 2029.

Lain 73 §:n mukaiseen omatietovarantoon tulee toteuttaa 50 §:n mukainen tietojen käsittely toisen puolesta viimeistään 1 päivänä syyskuuta 2025 ja mahdollisuus luovuttaa hyvinvointitietoja palvelunantajalle on toteutettava valtakunnallisiin tietojärjestelmäpalveluihin viimeistään 1 päivänä tammikuuta 2026.

Potilastietojen luovuttaminen hyvinvointisovelluksille 74 §:n 2 momentin mukaisesti tulee toteuttaa valtakunnallisiin tietojärjestelmäpalveluihin viimeistään 1 päivänä joulukuuta 2024, 50 §:n mukainen puolesta asiointi kuitenkin viimeistään 1 päivänä syyskuuta 2025 ja reseptikeskukseen tallennettavien lääkemääräysten osalta kuitenkin viimeistään 1 päivänä lokakuuta 2027.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta 20 ____.

Laki

Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksesta annetun lain 2 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksesta annetun lain (668/2008) 2 §:n 1 momentin 4 b kohta, sellaisena kuin se on laissa 710/2023, seuraavasti:

2 §

Tehtävät

Laitoksen tehtävänä on:

4 b) vastata sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastiedon sähköisen käsittelyn, siihen liittyvän tietohallinnon ja valtakunnallisten tietojärjestelmäpalvelujen käytön ja toteuttamisen suunnittelusta, ohjauksesta ja seurannasta sekä tietorakenteiden yhteensovittamisesta;

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta 20 ____.

Laki

lastensuojelulain 27 ja 41 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan lastensuojelulain (417/2007) 27 §:n 3 momentti ja 41 §:n 2 momentti, sellaisina kuin ne ovat, 27 §:n 3 momentti laissa 1302/2014 ja 41 §:n 2 momentti laissa 610/2022, seuraavasti:

27 §

Lastensuojelun asiakkuuden alkaminen

Sosiaalityöntekijän on tehtävä lastensuojelun asiakkuuden alkamisesta merkintä lasta koskeviin lastensuojeluasiakirjoihin sekä ilmoitettava siitä välittömästi huoltajalle ja lapselle ottaen kuitenkin huomioon, mitä sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojen käsittelystä annetun lain (703/2023) 51 §:ssä säädetään.

Eduskunnan vastaus EV 31/2024 vp

41 §

Huostaanoton ja sijaishuollon valmistelu

Edellä 1 momentissa tarkoitettulla sosiaalityöntekijällä on sen lisäksi, mitä sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojen käsittelystä annetun lain 53, 55 ja 64 §:ssä säädetään sosiaali- ja terveydenhuollon viranomaisen tietojensaantioikeudesta, oikeus saada mainituissa pykälissä tarkoitetuilta tahoilta lausunnot, jos niitä tarvitaan huostaanoton valmistelussa, huostaanotosta päätettäessä tai sijaishuoltoa järjestettäessä.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta 20 ____.

Helsingissä 14.5.2024

Eduskunnan puolesta

puhemies

pääsihteeri